

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

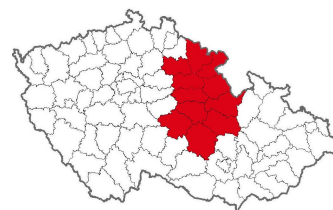
Havlíčkův Brod 29.5.2012
čj. SRS 022158/2012

Oblastní odbor SRS
Smetanovo nám. 279
580 01 Havlíčkův Brod

Zpráva č. 9 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 21.5.–27.5.2012

1. Počasí

V první polovině sledovaného období bylo příjemné jarní počasí s denními teplotami nad 20 °C a minimální teploty v těchto dnech neklesaly pod 10 °C. Bylo zaznamenáno několik lokálních bouřek, ale většinou se jednalo o slabé srážky. V druhé polovině došlo k poměrně výraznému ochlazení způsobeného severním prouděním. Maximální denní teploty v těchto dnech na většině míst nepřekročily hranici 15 °C a ranní minima se pohybovala kolem 5 °C. I nadále však prakticky nebyly srážky. Výrazně se začal projevovat nedostatek vláhy, který byl umocněn častými vysušujícími větry.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Po celé sledované oblasti se projeví následky přízemního mrazu z předešlého týdne. Jedná se především o opad plodů téměř u všech druhů ovoce a poškození zeleniny. Z polních plodin došlo prakticky plošně k poškození porostů brambor a kukuřice, ale v některých lokalitách bylo zjištěno i poškození porostů obilovin a následky lze očekávat i u řepky ozimé. Navíc se u většiny plodin stále více projevuje vláhový deficit.

OBILNINY

Výskyt houbových chorob v porostech obilnin jsou díky suchu většinou na nízké úrovni, ale nedostatek vláhy se začíná projevovat i na stavu porostů a to především u jarních ječmenů. Sucho se také spolupodílelo na poměrně častém poškození listů aplikovanými tekutými hnojivy. Na některých lokalitách byly především u ozimých ječmenů zaznamenány příznaky poškození rostlin způsobené mrazem. Stoupající trend má výskyt larev kohoutků a za zmínku stojí i zvyšující se počty různých druhů mšic a to nejen v obilovinách. V současné době probíhají druhé aplikace fungicidů především v porostech potravinářských pšeníc a sladovnických ječmenů.

PŠENICE OZIMÁ (RF 37–49 BBCH)

Růstová fáze: fáze 2. kolénka: 2. kolénko postižitelné, vzdálené min. 2 cm od 1. kolénka - konec metání: klas (lata) je celý viditelný

Byl laboratorně potvrzen další výskyt **virové zakrslosti pšenice (Wheat dwarf virus)** v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Petrovice/.

Postup **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** do vyšších listových pater je velmi pozvolný nebo se zcela zastavil. Střední výskyty jsou spíše výjimečné – hlášeny z okresů Pardubice, Svitavy a Žďár nad Sázavou.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží). **Ošetřují se porosty při indexu napadení vyšším než 10 %. Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 30. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.**

V okresech Chrudim /lokalita České Lhotice 23.5./ byl zaznamenán mírný nárůst výskytu **světle hnědé skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)**, v ostatních okresech zůstávají výskyty na slabé úrovni.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem konidioforů a konidií pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4., 5. a 6. list shora. Práh škodlivosti je 5 – 50 % listů s výskytem konidií.

Ochrana viz padlí na pšenici.

První nálezy larev **kohoutků (*Oulema sp.*)** jsou hlášeny z okresů Havlíčkův Brod /lokalita Kožlí 25.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Černá a Dolní Bory 23.5./.

Pozorování vajíček a larev se provádí ve fázi 32-37 BBCH. Pokud je vylíhlých larev méně než 50%, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50% vylíhlých larev.

Přímá ochrana spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smykáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož.

Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylíhlých více jak 50 % larev.

První výskyt **mšice stěmchové (*Rhopalosiphum padi*)** byl zjištěn v okresech Svitavy /lokalita Záhrad 22.5./ a Ústí nad Orlicí /lokality Vysoké Mýto a Skrovnice 22.5./.

V okresech Chrudim /lokalita České Lhotice 23.5./ a Ústí nad Orlicí /lokality Choceň a Skrovnice 22.5./ byl zaznamenán první výskyt **kyjatky travní (*Metopolophium dirhodum*)**. Pozorování se provádí na začátku metání ve fázi 51 BBCH. Ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu se odebere 50 odnoží /5 míst x 10 odnoží/ a hodnotí se celá rostlina. Vypočte se průměrný počet mšic na jednu odnož.

Kritické číslo je 3 mšice na jednu odnož.

JEČMEN OZIMÝ (RF 41–69 BBCH)

Růstová fáze: pochva praporcového listu se prodlužuje – konec květu

Střední výskyty **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** jsou hlášeny pouze z okresů Náchod /lokalita Martínkovice 23.5./ a Svitavy /lokalita Radiměř 22.5./.

V okresech Ústí nad Orlicí a Žďár nad Sázavou byl na některých lokalitách zaznamenán nástup polní rezistence k této chorobě.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá

Výskyty **spály ječmene (*Rhychosporium secalis*)** zůstávají bez výrazných změn. Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření 2. kolénka do začátku metání (32-51 BBCH) a ve fázi 71 BBCH. Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32-37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na 4. listu shora, ve fázi 39-51 BBCH na 3. listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32-51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

V okrese Náchod /lokalita Martínkovice 25.5./ byl zjištěn první výskyt **prašné sněti ječné (Ustilago nuda)**.

Výskyty larev **kohoutků (Oulema sp.)** jsou obdobné jako u pšenice.
Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá

JEČMEN JARNÍ (RF 21-39 BBCH)

Růstová fáze: čtvrtá odnož viditelná - fáze jazýčku (liguly): jazýček praporcového listu již viditelný, praporcový list plně rozvinutý

Z okresů Svitavy /lokalita Litomyšl 22.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Měřín a Vlkov 23.5./ byl hlášen první výskyt **sít'ovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene (Pyrenophora teres)**.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).

Na plochách s opakovaným výsevem ječmene jarního byly v okrese Havlíčkův Brod /lokalita Věžnice 21.5./ zjištěny lokálně až silné výskyty **spály ječmene (Rhychosporium secalis)**.

Pozorování a ošetření viz. ječmen ozimý.

První nálezy larev **kohoutků (Oulema sp.)** byly zaznamenány v okrese Havlíčkův Brod /lokalita Kožlí 25.5./.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá

První výskyty **mšice střemchové (Rhopalosiphum padi)** byly zjištěny v okrese Pardubice /lokalita Staré Čivice 23.5./ a v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita České Meziříčí 24.5./ byl pozorován první ohniskově střední výskyt **kyjatky travní (Metopolophium dirhodum)**.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá.

KUKUŘICE (RF 12-16 BBCH)

Růstová fáze: 2. list vyvinutý - 8. list vyvinutý

Poškození rostlin způsobené přizemními **mrazy** na konci minulého týdne bylo velice rozdílné. V celé sledované oblasti byly zjišťovány projevy od nepatrných barevných změn až po výpadky odhadem více než 25% - např. okres Havlíčkův Brod /lokalita Světlá nad Sázavou 25.5./.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 34 – 55 BBCH)

Růstová fáze: 4. internodium viditelné - prvé korunní plátky viditelné, květy stále zavřené

V okrese Jičín /lokalita Milíčevs 24.5./ byl zaznamenán ve feromonovém lapáku první úlovek **obaleče hrachového (Laspeyresia rusticella)** – 2 ks.

Monitoring letu imag se provádí pomocí feromonových lapáků, 2x týdně se zaznamenává počet odchycených samců.

Insekticidní zásah je třeba zvážit, pokud je zaznamenáno více jak 6 samců ve dvou feromonových lapácích za den. Chemické ošetření musí být cíleno proti líhnoucím housenkám, ošetřuje se tedy 7-10 dnů po kritickém přírůstku náletu.

První výskyty **kyjaty hrachové (*Acyrtosiphon pisum*)** byly zaznamenány v okresech Svitavy /lokalita Mikuleč 22.5./ a Trutnov /lokalita Velké Svatoňovice 25.5./.

Pozorování se provádí 1x týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu do počátku žluté zralosti. Na 10-ti místech v porostu se prohlédne vždy 10 rostlin (celkem 100), mšice se z každé rostliny oklepou na papír a spočítají.

Ošetření se doporučuje při zjištění výskytu 3-5 jedinců (samiček a nymf) na rostlinu bez ohledu na růstovou fázi.

- V okrese Jičín /lokalita Milíčevy 24.5./ byl zjištěn první ojedinělý výskyt **mšice makové (*Aphis farae*)**.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 65-71; BBCH)

Růstová fáze: plný květ: asi 50% květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají - asi 10% šešulí dosáhlo druhově, resp. odrudově specifické velikosti.

Z okresu Chrudim /lokalita Švihov 22.5./ je hlášen první výskyt **plísně šedé (*Botryotinia fuckeliana*)**.

Při průchodu porostem se v RF 80-85 na deseti místech prohlédnou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny. Zaznamenaná se počet šešulí a stupeň napadení.

Ochrana: likvidace posklizňových zbytků, setí zdravého osiva, nepřehnojování dusíkem. Moření osiva a fungicidní ošetření ve fázi dlouhivého růstu a především ve fázi kvetení řepky (optimálně v plném květu RF 65).

Hlášení o prvních výskytech larev **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** přišla z okresů Chrudim /lokalita Švihov 22.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Ruda, Měřín a Velká Losenice 24.5./.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách. Kritické číslo je 1 samička na 4 rostliny.

Střední výskyty **krytonosce šešulového (*Ceutorhynchus obstrictus*)** jsou hlášeny pouze v okresech Náchod /lokality Maršov a Křínice 23.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Ruda, Měřín a Velká Losenice 24.5./.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Chemická ochrana proti šešulovým škůdcům se provádí dle růstové fáze a prahu škodlivosti: do BBCH 60 - práh škodlivosti 1 brouk/1 rostlina

od BBCH 60 - práh škodlivosti při nízkém výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/1 rostlina při silném výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/2 rostliny

MÁK SETÝ (RF 27-35 BBCH)

Růstová fáze: fáze 7. pravého listu - 5. internodium viditelné

První výskyty **mšice makové (*Aphis farae*)** byly zjištěny v porostech v okresech Havlíčkův Brod /lokalita Kožlí 25.5./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Trhovnice 22.5./.

LEN SETÝ (RF 35 BBCH)

Růstová fáze: období rychlého růstu

V okrese Chrudim /lokalita Holetín 23.5./ byl zjištěn první výskyt **třásněnky inové (*Thrips linarius*)**.

OKOPANINY

Jsou sice i výjimky, ale naprostá většina porostů brambor je poškozena mrazem.

BRAMBOR OBECNÝ (RF 9-35 BBCH)

Růstová fáze: pokročilá fáze klíčení, tvorba kořínků - plný prodlužovací růst (cca 25 cm)

První výskyt brouků **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** byl pozorován v okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Javorník 25.5./.

Porost se prochází ve směru výsadby a zaznamenává se počet brouků. Počet a délka průchodů se stanoví tak, aby bylo prohlédnuto 0,1 ha, u ploch větších jak 10 ha 0,2 ha, přičemž je nutno porost projít nejméně 4x na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Chemickou ochranu je třeba zahájit při výskytu 100 brouků, nebo 5000 larev na 1 ha.

V sací pasti v okrese Havlíčkův Brod /lokalita Lípa/ byl zaznamenán první úlovek **mšice broskvoňové (*Myzus persicae*)**.

CUKROVKA (RF 18-31 BBCH)

Růstová fáze: 5. listů vyvinuto - 9 a více listů viditelných

První výskyt **cerkosporiózy řepy (*Cercospora beticola*)** je hlášen z okresu Chrudim /lokalita Medlešice 23.5./.

OVOCNÉ DŘEVINY

Poškození především peckovin (třešní, švestek, višní), jaderovin (jabloní, hrušní), ořešáků a drobného ovoce (rybízů, jahodníků) mrazem je hlášeno z mnoha míst na okresech Náchod /lokalita Broumov/, Jičín /lokality Lužany, Mlázovice, Miletín/, Ústí nad Orlicí /lokality Hnátnice, Orlice/, Rychnov nad Kněžnou /lokalita Slemeno-Synkov/ nebo Pardubice /lokality Svinčany, Choltice/ – místy dochází k velmi silnému opadu poškozených plodů.

JABLOŇ (RF 71-74 BBCH)

Růstová fáze: velikost plodu 5 – 10 mm až velikost plodu 10 - 15 mm (velikost lískového oříšku)

I přes opakované preventivní postřiky byl v okresech Pardubice /lokalita Svinčany 22.5./ a Jičín /lokalita Lužany 25.5./ zjištěn první výskyt **strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*)** na listech.

Silný nálet **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** byl pozorován v okrese Chrudim /lokalita Podlíšťany/, střední výskyt byl hlášen z okresu Rychnov nad Kněžnou /lokalita Slemeno-Synkov/ a Svitavy /lokalita Svitavy/, první letová vlna byla v minulém týdnu zjištěna v okrese Pardubice /lokalita Svinčany 14.5./.

Sledování letu dospělců do feromonových lapáků se provádí 2 krát týdně od 1.5. do 15.9. a jednorázově se před sklizní zjišťuje počet napadených plodů.

Signalizace nutnosti a doby ošetření závisí na volbě použitého přípravku. Ovicidy se používají ve dvou až třítydenních intervalech po ukončení květu jabloní, jakmile se zjistí ve feromonových lapačích úlovek 10 a více motýlků na lapák za 3 až 4 dny. Potřeba ošetření larvicidy se určuje kontrolami kladení škůdce, vizuálními prohlídkami 100 náhodně vybraných plodů. Práh hospodářské škodlivosti jsou 2 vajíčka na 100 náhodně zvolených plodů a k nim přilehlých listů.

První výskyt **obaleče jabloně (*Hedya nubiferana*)** byl pozorován ve feromonovém lapáku v okrese Jičín /lokalita Lužany 21.5./ a ve světelném lapači /lokalita Holovousy 24.5./.

Slabý výskyt byl dále zaznamenán v okrese Svitavy /lokalita Svitavy/ a silný výskyt v okrese Náchod /lokalita Broumov 25.5./.

První výskyt **obaleče zimolézového (*Adoxophyes orana*)** byl pozorován v okrese Jičín /lokalita Lužany 25.5./. Slabý nálet samců do feromonových lapáků byl sledován také v okrese Náchod /lokalita Broumov/.

K zajímavostem patří první výskyt dospělců **listokaze zahradního (*Phyllopertha horticola*)** na jabloních v okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Žamberk/.

HRUŠEŇ (RF 74 BBCH)

Růstová fáze: velikost plodu 10 - 15 mm (velikost lískového oříšku)

V okrese Jičín byly sledovány první symptomy napadení výhonů hrušní **bakteriální spálou růžovitých (*Erwinia amylovora*)** v produkčním sadu /lokalita Lužany 25.5./.

První výskyt larev **bejlomorky hrušňové (*Dasineura pyri*)** v listových hálkách pozorován na okrese Jičín /lokalita Lužany 25.5./.

SLIVOŇ (RF 71-72 BBCH)

Růstová fáze: zvětšování semeníku – opad plodů po odkvětu

Slabé nálety **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)** jsou hlášeny z okresů Náchod /lokalita Broumov/, Svitavy /lokalita Koclířov/ a Jičín /lokalita Kamenice/, střední nálety byly zaznamenány v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Slemeno-Synkov/, silný nálet přetrvává v okrese Pardubice /lokalita Svinčany/. Vrchol první letové vlny byl zjištěn v okrese Chrudim /lokalita Podlíšťany/.

Dospělci létají ve dvou vlnách. Proti první (přezimující) generaci je třeba zasahovat jen v případě nízké násady plodů. Proti druhé generaci se doporučuje aplikovat registrované insekticidy za týden po vrcholu letu samců do feromonových lapáků, při zjištění nejméně dvou vajíček na 100 náhodně odebraných plodech.

První výskyt pohyblivých stádií **svilušky chmelové (*Tetranychus telarius*)** byl pozorován v okrese Pardubice /lokalita Svinčany 22.5./.

TŘEŠEŇ (RF 72 BBCH)

Růstová fáze: opad plodů po odkvětu

Silný výskyt vajíček **svilušek (*Tetranychidae*)** a první výskyt kolonií **mšice třešňové (*Myzus cerasi*)** na listech byl zjištěn v okrese Pardubice /lokalita Raškovice u Přelouče 22.5./. Na stejné lokalitě byl 24.5. na lepových deskách zachycen i první výskyt **vtule třešňové (*Rhagoletis cerasi*)**.

VIŠEŇ (RF 72)

Růstová fáze: opad plodů po odkvětu

První výskyt **moniliové spály květů (*Monilinia laxa*)** byl zjištěn v okrese Pardubice /lokalita sad Choltice a zahrádka Přelouč 22.5./.

RYBÍZ ČERVENÝ

První výskyt dospělců **nesytky rybízové (*Synanthedon tipuliformis*)** ve feromonových lapačích byl zjištěn v okrese Jičín /lokalita Úlibice 25.5./.

OKRASNÉ DŘEVINY

Z okresu Ústí nad Orlicí je hlášeno mrazové poškození buků, jasanů, smrků a jedlí. V okresech Havlíčkův Brod /lokalita Úhořilka/ a Pardubice /lokality Řečany nad Labem, Zdechovice, Kladruby nad Labem) byly v lesních školkách jarními mrazíky poškozeny buky, letošní přírůstky smrků, jedlí, dubů, habrů a dalších dřevin,

První výskyt larev **mandelinky topolové (*Chrysomela populi*)** na mladých listech energetických topolů byl zjištěn v okrese Náchod /lokalita Hoříčky/. Na vrbách např. v okrese Jičín /lokalita Rohoznice/ začíná být v této době patrné poškození listů žírem **dřepčíků vrbových (*Crepidodera aurata*)** a časté jsou i nálezy dospělců **skákače žlutavého (*Orchestes testaceus*)**. Na olších jsou ve velkých koloniích přítomné nymfy **mery olšové (*Psylla alni*)** a dospělci **bázlivce olšového (*Agelastica alni*)**,

BRSLEN

Z většiny pozorovacích bodů např. v okrese Chrudim /lokalita Tisovec/, Svitavy /lokalita Litomyšl 22.5./, nebo Jičín /lokalita Vrbice 25.5./ je hlášen konec přeletu **mšice makové (*Aphis fabae*)** z brslenů na letní hostitelské rostliny (mák, bob, cukrovka atd.).

OSTATNÍ

Světelný lapač, okres Jičín /lokalita Holovousy/

Pozvolna ustávají nálety **chroustů (*Melolontha spp.*)**, naproti tomu byl zaznamenán letošní první výskyt **můry gama (*Autographa gamma*)**, zvyšuje se množství úlovků **osenice černé C (*Xestia c-nigrum*)**, objevuje se **bourovec ostružiníkový (*Macrothylacia rubi*)**, **bourovec borový (*Dendrolimus pini*)** nebo **vztyčnořitka lipová (*Phalera bucephala*)**.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl, Ing. Karel Hradil PhD.